

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cena: na godinu K 12. — Za 60 godina K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju

Malo razjašnjenja kako je postala Utvara itd.

„Narodni List“ po svom običaju nastoji, da prikaze saborsko djelovanje članova utvare drugačijim nego je u istinu bilo i pri tom naravno, omalovažuje djelovanje zastupnika pravaša.

Taj posao ide kod Utvaraša stanovitim redom i sustavom. Najprije izadje hvala u „Narodnom Listu“, onda isti pisac drugim riečima te hvale protura u „Obzoru“, „Novom Listu“ itd., pa ih opet prešampava u „Narodnom Listu“, a oni listovi tada te prokluhanje hvale na novo prokluhavaju. I to traje tako na sedmice i mjesec, te kroz spljetsku „Slobodu“ i „C. Hrvatsku“ tih vjernih saveznika utvaraških, svaka njihova izmišljotina i neistina dobiva kod zaslijepljenih na neki način pečat istine.

Mi se tim sredstvima služiti ne možemo i ne čemo, Mi iznašamo stvari kako su bile i puštamo da obćinstvo samo sudi.

Utvaraši pišu da objesne sebe i drugoga, mi nastojimo, da tih objesna, barem kod obćinstva, prestaue, pa za to donosimo saborske stvari onako kako su u istinu bile. Malo po malo doniet ćemo sve važnije, da se vidi cijelo djelovanje Utvaraša.

Donieli smo po stenografičkom zapisniku političku sliku njihovu.

Donieli smo i fotografiju njihovog željezničkog vieća.

Donieli smo i sliku, po kojoj se može vjerno viditi kako oni zamišljaju rad sa svećenstvom i njihovom služništvu vladi.

Doniet ćemo i još dosta toga i glede jezika i svega. Samo malo ustrpljenja, jer se ne može sve laži od jednom uništiti. Za sada donošamo potrebno razjašnjenje, koje je o d m h nakon govora dr. Trumbića dao u saboru dne 26. listopada dr. M. Drinković u formi

Stvarnog izpravaka.

Dr. Trumbić je nastojao da opravda sebe, što je u stranci utvare, pa je dosta toga htio opravdati, što se ne može. Odgovor na njegove tvrdnje nije mogao biti obširniji, jer mu je već dosta toga bilo odgovoreno u odgovoru na govor njegovog druga dr. Tresića, a i s razloga, što je dr. Trumbić, kao član većine, mogao govoriti zadnji, t. j. kad sa strane pravaša nije bilo više moguće doći do rieči.

Ovom prednosti, da govore, kad im se ne može više obširno odgovarati, poslužili su se članovi Utvare u obilnoj mjeri. Oni pače i kao izvjestitelji su u tom pogledu izrabljivali svoj položaj, jer njihova nisu bila izvješća nego polemike, a to zato, ne bi li barem napali stanovite pravaša, kad je ovima oduzeta mogućnost odgovora.

Medjutim pravaši su i u tom nejednakom položaju znali učiniti svoju. A i to čemo doneti, da se vidi kako je n. p. stari parlamentarac dr. P. Čingrija skupo platio u lukavštinu uobičajenu od izvjestitelja utvaraške stranke.

Za sada ovo odgovora dr. A. Trumbiću, danog u saboru odmah poslie njegovog govora dne 26. listopada:

Gospodo, meni je uskraćena mogućnost, da opširnije reflektiram na ono, što je govorio čas. Dr. Trumbić, jer sam ja već govorio dvaput pa treći nemogu nego za stvarni ispravak. Kad je tako ne ostaje mi nego ovaj način da po mogućnosti neke činjenice od njega navedene stvarno ispravim.

Fuzija ili uskoci.

Ja nemam ništa proti tomu, što on kaže, da je godinu 1904 nikla misao, misao — kako on veli — samonikla i kod kluba ondašnjih pravaša i kod kluba ondašnje narodne stranke, pravaša i kod kluba saborska kluba spojila u jedan. To je baš ono, što sam ja dosada i jedan. Kom publicističkog mog rada uvijek tvrdio, (da kom publicističkog mog rada uvijek tvrdio, nego oni nisu stvorili nikakvu novu stranku, nego samo jedan hrvatski zajednički saborski klub. Sa zajedničkim saborskim klubom stranke su ostale kakove su i prije bile, ili barem tako je moralo biti.

Pravaši u Šibeniku u ono doba tu misao niese u obće krivo gledali, a ja mogu reći za moju osobu da ju niesam odobravao jer sam slutio za čim se išlo onim zajedničkim

klubom. Ja sam uvijek u našem glasilu zastupao i zagovarao izključivo stranku prava.

Ali, gospodo i bez svega toga, najbolji dokaz, da su pravaši Šibenika i okolice onako shvaćali zajednički saborski klub kao sam spomenuto, jesu svi politički izbori onoga doba. Svi ti izbori bili su vodjeni pod imenom stranke prava, pod imenom pravaša. Sjećam se, da je radi toga uvijek na nas navaljivalo baš glasilo te nove stranke, a mi da smo onda izjavili, da ostajemo pravašima, a da možemo stati, dok se vidi razvitak, uz stranku hrvatsku.

To je bilo, kako rekoh, obće stanovite, moje osobno je bilo, da sam ostao uvijek izključivo pravaš odkad pratim javni rad.

U ostalom kad se govori o pravašima onog doba, valja znati da su onda bile tri frakcije pravaša u Dalmaciji. Jedna je bila oko današnjeg našeg predsjednika Don I. Prodana, jedna u političkom društvu u Spljetu, a treća smo bili mi u Šibeniku i okolici, koji smo iztupili iz političkog društva uprav radi kompromisa ostalih pravaša sa narodnom strankom mislim god. 1901.

Pri prvom saborisanju poslie toga kompromisa ja sam se desio u Zadru i znam da sam ja i Dr. Majstrovic molili Don I. Prodana da udje u saborski klub stranke prava. Mi smo bili sastavili jednu izjavu, ogradu, gdje smo naznačili uvjete uz koje naš predsjednik ulazi u taj klub i znam da me je radi toga ondašnji pravaš Dr. J. Smoldaka napao, jer je u izjavu pripisivao meni.

Ali uspkros te izjave Don Ivan Prodan. Dr. I. Majstrovic i Bakota sačinjavali su njeku vrst svog posebnog kluba u klubu pravaša kompromisanata.

Ja ovo sve napominjem da dokažem kako je Don I. Prodan teškom mukom došao i ostao u klubu o kojem je govorio Dr. Trumbić.

Dakle ako on nije htio pristupiti u onaj klub, nema mogućnosti da bi on pristao, da pravaška stranka stupi u novu jedinstvenu organizaciju sa narodnom strankom, jer se on proti tome uvijek borio.

Medjutim Dr. Trumbić iznesao je u nekakav zapisnik jedne njihove klubske sjednice, koji, po mom mnjenju, ništa drugo ne dokazuje nego to, da su on i njegovi drugovi u toj sjednici zaključili odazvati se pozivu narodne stranke, ali je više nego sjegnuro da Don Ivo Prodan nije tim pristao da se sačinji jedan klub i jedna stranka, (Zast. Trumbić prigovara) znam da je onaj put Don Ivo Prodan stao u onom pravaškom klubu preko volje i da većina članova ondašnjeg kluba nije njega trpila u svojoj sredini. Ja znam da su ti članovi stopljenjem klubova započeli politiku svojih kompromisa sa narodnom strankom, a mi da smo ostali pravaši.

Predlozi odbiveni.

Gospodo, još bi imao jedan stvarni ispravak. Reklo se, da mi nemamo prava na rekriminacije, ako se koji naš predlog odbije. Razlog zašto mi ne bi smjeli rekrimirati, sastojao bi u tom što većina imade odgovornost i onda je ona gospodarica prihvaćati i odbacivati sve što hoće. Mi kažemo takodjer da imadete za vaše djelovanje, kao većina, svu odgovornost, da imadete pravo odbacivati, ali za to znamo, da ćete pa makar i preko volje, za to odbacivanje nositi odgovornost ne samo u sebi nego i pred narodom.

Hrvatska ostaje Hrvatska rakonitih sredstava A. Starčevića.

Onda, gospodo, imadem još jedan stvarni ispravak. Gosp. Trumbić kao stari pravaš, ne samo pravaš nego i kao poznati u svoje doba polemista u glasilu stranke prava proti vodjama narodne stranke, kao čovjek, koji je, koliko mi je poznato, drugovao sa ljudima stranke prava u Zagrebu i kao čovjek do koga je pok. Starčević dosta držao; Dr. Trumbić koji je Starčevićeve spise dosta čitao, mislio je, da može mene dovesti u nekakovo protuslovlje, jer da je opazio, da u onomu što sam ja tvrdio o odnosu našeg naroda prema monarhiji nema ravnovjesja političkih mojih načela sa načelima pok. Ante Starčevića. Ono što je

gosp. Dr. Trumbić utvrdio, prilično je liepo izveo kakom on to zna, ali se je pri tom poslužio jednim velikim sofizmom, a sofizam je ono što je on govorio o Hrvatskoj, kao da bi Ante Starčević bio za nekakovu drugu Hrvatsku, a ne onu koju hoćemo mi. Ja sam jutros rekao o toj Hrvatskoj, da mi nju želimo i hoćemo, da za nju radimo i u okviru i izvan okvira, da mi hoćemo da upotrebimo sve ono što je htio i Starčević. Kod njega glavno načelo je ostalo uvijek jedno, ali potankosti su se više puta mienjale. Oni što je glavno i što je sigurno jest to, da je Ante Starčević bio čovjek i političar, koji se je htio služiti samo zakonitim sredstvima, samo na legalnom temelju je radio i zazirao od svih onih, koj su mislili, da bi se mogli uteći silovitim sredstvima. On je bio strogo dosljedan u tom pogledu i to su mu mnogi predbacivali. Oni samo koji ga ne poznadu, mislili su i misle uvijek da je on bio nekakav veliki revolucionarac. Da je ono što sam ja rekao bila misao Ante Starčevića, da je i on cienio da sloboda Hrvatske znači njeku vrst ravnovjesja između Austrije i hrvatskog naroda ne treba dugo dokazivati.

Sjećati će se i gosp. Trumbić, da je Ante Starčević na jednom mjestu u svojim spisima predbacivao dinastiji, što nije išla tragom Josipa II. koji je htio uspostaviti Hrvatsku i to u interesu dinastije i monarhije. Onda će naći na drugome mjestu, da je upotrebljavao skoro istu misao koju i ja, kad je tvrdio, da Hrvati, kad bi bila Hrvatska slobodna, branići slobodu Austrije branili bi slobodu Hrvatske na onim granicama gdje sam ja to spomenuto. To je sve u svećanim prigodama od Starčevića izrečeno i to stoji. Nego ja znam, Dr. Trumbić je sa pojmom Hrvatske ovdje zamienio ono nešto o zajedničkim interesima, o čemu se radilo 61. do 67. Onda je, naravna stvar, Starčević zastupao podpunu personalnu uniju, ali niti to u onomu smislu, kako je to Dr. Trumbić govorio, jer Starčević držao se je stanovite, da o načinu, kako će Hrvatska uređivati svoje poslove, odlučuje kralj, odnosno kruna sa narodom. Sada, kako će to biti, kako će ti zajednički interesi biti uređeni, niti je Starčević znao, niti znam ja, niti vi svi znate. To će se raspravljati onda kada do toga dodje. To će urediti narod sa svojim kraljem. Kako će oni to urediti ja neznam.

Ja sam razvio misli, koje mene uvjeravaju, da do toga mora doći.

Čuvanje obćinske autonomije.

Imam još da se osvrnem na to što nam je Dr. Trumbić predbacio, da niesmo ustali na obranu obćinske autonomije, kad je vladin povjerenik izjavio, da bi vlada po pravu i zakonu mogla kadgod hoće raspustiti sve obćine. Gospodo, kad bi ja, odnosno mi s'ove strane proti tomu prosvjedovali, mi bi bili neobzbiljni, jer, gospodo, to što je rekao vladin povjerenik, je jedna velika istina. Tu vlast da je vladi zakon koji ste vi ovdje glasovali upravo onda, kad ste htjeli učiniti tu vašu današnju hrvatsku stranku. (Zast. Lapis: Je li zakon kriv da su obćine u neredu.) O tome se ne radi, nego o pravu koje ste dali vladi.

Gospodo imao bi još govoriti o riečkoj rezoluciji, ali baš ne marim o njoj govoriti, jer vidilo se njezine posljedice a vide se i danas.

Riečka rezolucija i strančarstvo.

I ako je bila misao u sebi dobra, kako su je njezini stvoritelji izvadjali i naše se ljudi pustili nasamariti od Madjara, izlazi da je nisu ni onda obzbiljno uzimali, a bolje je ne uzimlju ni danas.

Gosp. Trumbić je bio dobar, da nam pri svršetku, dade jedan oćinski savjet, biva kad se vratimo našim kućama, da ne budemo strančari, da ne gledamo stranačke interese, nego narodne. Gospodo, to mi od sebe odbijamo i vraćamo na adresu hrvatske stranke. koja sliedeći stope narodne stranke prama stranci prava, dokazuje od svog postanka, od jutra do mraka, da i nema drugog pravog zadatka, nego rušiti ono, što pravaši hoće da grade.

Tim sam svršio.

Političke viesti.

Službeni komunikue o željezničkoj pragmatiki. Povodom novinske kampanje glede promjene željezničarske pragmatike, izdan je službeni komunikue, u kojem se veli: Sve viesti, koje su se pronosile štampom glede pitanja pragmatike posve su neistinite i izmišljene. Pragmatika prigodom svog stvaranja već nije stvorena onako, kako bi posvema odgovarala svojoj svrsi, te je njezina reforma bila potrebna već od prvog dana njezinoj obstanka. Zasnovana promjena pragmatike biti će od velikog zamašaja po socijalni položaj željezničara. U ministarstvu trgovine obraduje se već u željezničkom odsjeku nužni materijal, te je predloženo ministru za izradbu nove zakonske osnove. Isto će učiniti i uprave ostalih željeznica.

Koadjutor zagrebačkog nadbiskupa. Duskora će valjda uzslediti i imenovanje posvećenog pomoćnog biskupa zagrebačke nadbiskupije, po svojoj prilici „cum iure successionis“. Kao kandidati se spominju prof. A. Bauer i kanonik dr. Radčević.

Imenovanje novog riečkog gubernatora grofa Stjepana Wickenburga nije izazvalo povoljan utisak među riečkim autonomistima. Poznate su razmirice, koje već dulje vremena postoje između njega i gradskog zastupstva. Govori se, da će grof Wickenburg odustati od dosadašnjeg obćavnog svećanog ustoličenja, jer se neće da izvrjava eventualnom napadaju sa strane svojih protivnika. Najžešći gubernatorovi protivnici jesu Zanellini pristaei. Grof Wickenburg nastojao je naime svojedobno sprječiti Zanellin izbor riečkim gradonaćelnikom, jer bi radije imao za načelnika koga magjarofilskog autonomistu.

Umirovljenje odjelnog predstojnika Aranitzkog. Brzojavnu viest našu o zatraženom umirovljenju odjelnog predstojnika pravosudnog odjela Slavka Aranitzkoga potvrđuje službeni list, koji suviše javlja, da je kralj dozvolio dodjeljenje viećnika kr.-hrv.-slav.-dalm. stolu sedmorice Miroslava Broschana k kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vladu, te istomu povjerio upravu pravosudnog odjela rećene zemaljske vlade.

Položaj u Hrvatskoj sazivom sabora za 22. o. m. j. nile se ni malo razbistrio. Koaicija je bila stavila banu Tomašiću kao preduvjet za pregovore odstranjenje željezničarske pragmatike. Ban je na to otišao u Beč, gdje je konferirao sa Khuenom i Hieronimjem, a nakon toga išao je communicue, da ugarska vlada već radi na tome da se sadašnja željezničarska pragmatika zamieni novom. Tomašić i njegovi raztrubiše to kao pobjedu hrvatskog stanovitva, no brzo dobiše tuš, jer je ugarska vlada izjavila, da promjeni željezničarske pragmatike nije dao povoda zahtjev Hrvata nego interesi službe. Sada smo dakle gdje bijasmo i prije. Tomašić je zatim primljen u audienciju od vladara, koji je podpisao reskript za saziv hrvatskog sabora i dao ovlast da se sabor odmah odgodi, dok se ne sastavi saborska većina, u koju je seljačka stranka već najavila svoj pristup. Sadržaj kraljevskog reskripta oćuje se velikim interesom.

Kralj Manuel nastanjuje se u Belgiji. Javljaju iz Bruselja, da će bivši portugalski kralj Manuel nastaniti se sa svojom majkom u Belgiji. U tu svrhu da je već kupio dvorac nedaleko Bruselja.

Merry del Val u nemilosti. „Messgero“ javlja, da je kardinal Merry del Val pao u nemilost kod pape, koji ga uslied zadnjih događaja smatra nedoraslim za svoje mjesto. Pio X. većim dielom obavija sam važne poslove i obraća se za savjet kardinalima Rampolli i Vantulietti.

Ribarski zakoni pred parlamentom. 1. Uvod.

U bećkom parlamentu, poslie toliko silnih godina, biti će napokon govora i o našem moru, ali govora obzbiljna, koji može da unapredi naše ribare i pomorce, kao što može i da ih uprospasti.

Parlament bečki ima da rieši pitanje osjeguranja naših ribara kao i pomoraca u obće proti nezgodi i starosti, zatim novi zakon ribarski, a napokon, da nadje način, kako bi se

ustanovile zaklade za bezkamatne zajmove našim ribarima. Kako se iz ovoga dađe razabrati, sve tri ove osnove, sva tri zakona koja ima da riješi ili bolje da glaseju parlament, za nas su od veoma velike važnosti, te stog želimo o svakom nešto reći, ali ne da naše mnijenje ikome nametnemo, a najmanje pak našim zastupnicima, jer smo uvjereni, da su oni prožeti ljubavlju za ovom našom najzpuštenijom kastom i da ju žele dušom i srcem pomoći isto onako kao što i mi. Nego, u koliko smo obavješteni, sva tri ova zakona ili bolje rečeno, sve tri ove osnovne bečki državnički zaključali su su devet brava, a desetom dubrovačkom, kako veli naša narodna pjesma, te na neki način strepe kao ovca noža, da nebi komu u ruke došao i jedan od ovih triju zakona, prem nam se čini, da je ovo dosta uzaludno, jer bi bilo puno i puno bolje, da su oni pojeilili ove zakone već do sada našim zastupnicima, da se u tačini s njime upoznađu i do potrebe posavjetuju sa svojim biracima, jer napokon sva tri ova zakona tiču se naše kože i naših ribara, te kao što nas malo zanima, kad se u parlamentu razpravlja o sladornjoj repi, tako će i većinu zastupnika u bečkom parlamentu posve malo zanimati ribarski zakoni za Jadransko more i njegove stanovnike, te će oni glasovati sve što hoće i kako vladu hoće.

Ova bojazan potiče u nama i odatle, što su ovi zakoni bili već nekoliko puta razpravljani u sjednicama centralnog ribarskog povjerenstva pomorske vlade u Trstu, koja, budimimjered rečeno, znala je i dosta toga i promieniti. Bili su poslani svim trgovačkim komorama na Jadrano, kao što i zemaljski odborima. Neke od ovih vlasti ostale su oglušene, dok mnoge su učinile i znatne promjene.

Osobito u promjenama odlikovala se je „Societá politica istriana“, kad neke naše vlasti nisu našle shodnim, a što je dosta žalostno, da niti osnovne pročitaju, a druge su odgovorile, da se sljepački pokoravaju onome, što je učinjeno u sjednici centralnog ribarskog povjerenstva.

Kako se iz ovoga dađe razabrati ovi zakoni, ili bolje ove osnovne zakona bile su dosta dugo predmetom pretresanja, a osobito novi ribarski zakon, ako se ne varamo, punih 12 godina, te stoga ne bi imala biti opravdana bojazan bečkih državnika, kad strepe, da ne bi ovi zakoni prodrli u javnost prije nego li pred parlamentu budu izneseni.

Nama se čini, da je njihova bojazan neopravdana, a naša opravdana tim, što nebi rada, da oni pred parlamentu iznesu nešto novo, nešto svoga, za što neznaju ni vlasti naše, ni naši ribari. S ovog razloga mi ćemo se u par redaka osvrnuti na osnovne ovi zakona, a da bi naši zastupnici uz mogli po njima suditi, da li je na osnovi prvašnjeg skaluđen novih ribarski zakon, kao i ostali, koji će za unapređenje našeg ribarstva bili predloženi parlamentu na odobrenje.

Nije kud kamo. Kopno nas danonice izdaje, što nas siluje da našim moru posvetimo osobita mara. Kad nam filoksera nebi do sad neviednom brzinom bila uništila lozu, još u onda nebi bilo opravdan razlog da naše ribarstvo i naše ribare ostavimo pakoj sudbini i da nam ribarstvo bude tek nugredno zanimanje ili zarada, jer svi vidjamo da smo uslovanu u što većoj mjeri crpiti korist iz našeg mora, da nam ono dađe za našu prehranu, što nam zemlja još za dugo dati ne može.

(Nastaviti će se.)

Naši dopisi.

Opuzen, (demokratki našeg mjesta).

Našim demokratima svakako ne fali kuraze (neka oprostite izraz), kad onako perfektno lažu, kad onako prostački napadaju, kad pokazuju trivijalnost i prostituciju svog duha, i kad onako pišu sradom demokratskih ideja, ... a čovjek bi sudio e ih ima. ... a kad tamo ni pod mikroskopom ih nema.

Poznati su nam ljudi ovi, na vagi zamno vrijednost im, nu svaki ih nezna ... zato pišemo.

Populo, Pajo, Niko, Danko ... jednostavna imena, ali veliki ljudi ... velike sile, novi moderni Gracchi, tribuni puka, kojima je glavno obće dobro, koji se za narod žrtvuju i koji zbilja provode napredne ideje.

Postavlja se ipak pitanje: Što su dobra ovi demagozi uradili u ovo dvie ili tri godine svog života; što valjana uradile za narod ovaj, kojeg su im inače puna usta.

Koliko su poboljšali kmetsko pitanje, ugledav se u svoga premiera, koliko su unapredili puk pučkim predavanjima, koliko su otkupili malog svijeta iz lihvarskih ruku?

Koliko su nastojali, da se nezdruži seljački stanovni ured, koliko su otvorili filiala u velegradovima, e bi naše vino našo prodju, pa da ne ide u bezicenje, i inače, ljudi, kojim je na srcu korist domovine — koliko ste hi-

ljada bačava nabavili i dali seljaku uz nizki kredit, e bi seljak mogao da ulije vino a da ne proda grožđe u bezicenje. U obće uprite prstom na u jednu dobru i valjanu stvar, koju biste bili uradili na korist Nerevte.

A mnogo ste dobrih stvari pokvarili, mnoge omeli, mnoge osujetili iz vaše nenavidnosti.

Najteže je poznati sama sebe. Pitamo vas: Znete li zašto ste se ustanovili i nazvali demokratima? Vi znate bome a i mi ćemo vam reći. Jednostavno: da se domognete obćine. To vam je svrha i hoćete da uzpostavite davno palu veličinu. Poznate li ga? Zove se Oman, a Danko sanja o istome. Za to ste otvorili štedionu, za to po selima dužite, a zašto trgujete?

Smešna je stvar pomisao na ideje demokratske prispodobljene u odnosu s raznim vašim špekulacijama.

Gospodo demokrati našeg mjesta, izgleda da vi pod naslovom demokratizma, što vam služi za tablu dućana, pravite inače dobre poslove. Fakt je, koji vi ne možete poreći, kako vi prodajete brašno e gros, žito, galicu, sumpor — a do juče ste ulje, bakalar, krumpire i to uz kud i kamo veće cene, neg to prodaju trgovci u Metkovićima. Fakt je, da vi prodajete uz zaslužbu po centi 3 do 4 kruna, što na vrijednost od 24 kruna odgovara nešto 15 po sto, inače kapitalizirano recimo 8 puta iznosi 120 po sto, više škont robe 1/2 jest 139 po sto.

Priznajemo vam prirodnu zloću, koja daje obilježje svim vašim činima. Kako možete dobro govoriti, kad ste zli? Vi svi počevši od „onog“, koji vama daje nadahnuće do vašeg najmanjeg, ako zborite radi našeg mjesta koristi, onda to nije uzrok, povod vašeg govora, deveta vam koristiti ovom mjestu. Nadahnuti duhom zloće i laži vi to zborite, da izbjete kaki — taki kapital, da zavarate one, što ne znadu činjenično stanje. Vaše su obćine rieči: „Vidiš lopova, što bi oni uradili, da nije nas. Ali to se zove drugim riečima zavaravanje sebe samih, to graniči bezumljem, te je pu za u ludnicu, Dopusiti ćete i nami opuzenicima da upitamo: Nisu li ovo, što tako govore brbljavi Populo, noćobdija Pajo, Don Juan Niko i nelazljivi Danko. I vi mislite u vašoj tikvici preporoditi Opuzen?

I vi radite još za narod? Puste li ironije! Vi inače imate malo članova, koji u mjestu ne kupuju, a onda nastaje pitanje, za koga vi godite one silne količine brašna (10 ili 12 vagona). Zar za vaše članove? Neg što? Vi dakle, gospodo demokrati, prodajete u Opuzenu dućan, koji ne plaća poreza, osjećujete obćinu, jer kriomčari se brašno iz Podgradine — i velite da ste demokrati! I onda imate obraza drugima predbacivati sebičnjačtvo.

Svakako je pitanje da li vi znate što znači rieč: sebičnjačtvo. Sebičnjačtvo je pojam, što uključuje okorišćenje u obće ili na račun drugoga — i to, gospodo demokrati, što vi radite zaludjujuć sviet i šiteć ga od pogibli što mu ne prieti. Hoće Populo, hoće noćobdija Pajo, hoće Niko, a i Danko hoće, kad otvoji usta, pa uz svu pomoć naočala govori patke.

Pa imate vašu veličinu — imate O.nana. Znamo e nikakova odnosa on nema s vami i obratno, ali je fakt i to, da njega nije ni vas bilo ne bi danas u ovakoj formi. Ali kud ćeš — trebalo se grešniku prerušiti, od vuka postati jagne, od lihvara ne lihvare, od onoga što je bio i ostao — milosrdni samritanac, u obće igrati komediju, da se dočepa zlatnog obćinskog ključa i ponovno zajaše na vrat narodu Nerevte. Oš, grivo!

SINJ, 15. studenoga 1910.

Laži Jedinstva. „Naše Jedinstvo“ u br. 133 donosi viesti iz Sinja, da se je već načelnik Vrdoljak odrekao časti, a to tobože, da su mu dodijali svojim namećanjem viećnici Lučić i Kotaraš. Kako Jedinstvo naumićno izvrće svojom pisanijom sve amošnje prilike najbolje može pokazati ova izjava, učinjena od načelnika Vrdoljaka na vieću od 4. t. mj. (te ista izjava u zapisniku unešena) u prisutnosti c. kr. kotarskog poglavara, viećnika i mnogobrojnog slušateljstva.

Lučić pita načelnika, da službeno pred viećem izjavi: koliko je istine u pisanijam stanovitih novina i u glasinam, koje kolaju po varošu i po ulicama, a sadržaj tih svih pisanija i glasila jest: da Vi uoćne niste zadovoljni s današnjom družinom u obćinskoj upravi i vieću; a poimence sa mnom i Kotarašem, jer da Vam se namećemo i silujemo Vas, da činite ono, što Vama nije po čudi i što ne odgovara pravici, zakonu i koristi puka, te da baš stoga kanite do malo vremena položiti načelniku čast.

Načelnik se diže i kaže, da pozvan, duži se iskreno, javno i svećano izjaviti ovdje, koliko sledi:

Ja ne samo, što se ne mogu tužiti, već

moгу se dapače pohvaliti i sa zadovoljstvom kazati, da između mene i moje družine u obćinskoj upravi vlada ljubav i sloga, kakva je i od potrebe: nami na čast, a obćini i puku na korist.

Isto tako izjavljujem i glede braće i družine viećnika, s kojim svima bez razlike ne mogu nego hvaliti se i dičiti, jer vidim, da svikolici, pri svakom radu i poslovanju, idu samo za tim, da po svietu i po duševnosti uzrade, koliko to mogu u korist pućanstva obćine, a u susret mojim željama i mome radu, koji — a eto ste mi vi najbolji svjedoci — ide samo za tim, da bude od što veće koristi obćini i njezinu pućanstvu.

Što se Vas tiče, častni gospodine viećniče Lučiću, Vi ste mi svećano obećali, kao viećnik, kao vještak u obćinskom poslovanju i kao čovjek bez teških osobnih posala, jer ste u mirovini, da ćete mi biti pri ruci radom i svetlom, kad god Vas budem i u čemgod Vas trebao. I Vi ste, na moje i obće zadovoljstvo, to svoje obaćenje dušno i pošteno izpunili i sveudilj izpunjate, bez da ste se igda svojim mnijenjem i pokušali samo meni nametnuti. Pogotovo nikad i u ničem niste pokušali, da vrh mene vršite bud kakvu presju. Vama sam povjeravao najteže posle obćinske i te ste vi uvijek sa mnom dogovorno opremali u granicam zakona, a na zadovoljstvo moje, obć. prisjednika i viećnika.

Vaš dobrovoljni, pošteni i pametni rad, za koji sam Vas ja toliko puta pismeno pozivao od kuće na obćinski ured, služi Vam samo na čast i na djku.

Što se tiče viećnika O. Kotaraša, ne mogu nego da mu od srca zahvalim na njegovim pametnim i otačbeničkim savjetima, na požrtvomnom radu i pomoći, koju mi je od prigode do prigode pružio u ovoj obćini velikoj i punoj težkih posala. Velećastni Kotaraš toliko pismeno, koliko ustmeno pri svakom poslu ili pitanju, svoj odgovor ili pismo vazda je završivao: „Gospodine načelniče, ovo je moje skromno mnijenje a Vi ipak ako drugičje mislite ili sudite, učinite po svome osvjedočenju. Ja ću se Vašem sudu pokloniti, jer sam uvjeren, da štogod učinite, učinit ćete dobrom namjerom u korist obćine.

Sve dakle, što protivničke novine pišu, gola je laž; samo je istina to, da ću ja koncem godine biti nekako uzilovek odreći se načelničke časti, jer tada isćivo rok mome dopustu; a razumjet ćete svi, da je skoro nemoguće vršiti zdušno i pošteno službu pućkog nadučitelja i stodobno onu načelniku u ovoj velikoj obćini i onda, kad ne bi imao kućnih potreba i posala a, kako svi znate, imam — hvala Bogu — i tih posala za glavom i na srcu u velikoj mjeri. A nada sve moje mi zdravlje, poimence teški oćiju, u ovim godinama, ne dopušta toliki težki i naporni trud.

Viećnik Lučić zadovoljava se odgovorom i zahvaljuju, dok viećnik Dr. Marović predlaže, da govur bude unešen u zapisnik i da se vieće izjavi, da ga prima na ugodno znanje, priznajuć velike žrtve i zasluge načelnikove, pri vršenju časti i načelničke službe.

Vieće jednoglasno prima na ugodno znanje izjavu g. načelnika, priznajuć njegove velike žrtve u vršenju časti i službe načelničke.

Smrt grofa Lava Tolstoja.

Što se prije nekoliko dana javljalo prema jednoj neispravnoj viesti, to se je sbilo dne 20. t. mj. U jutro tog dana preminuo je grof Tolstoj, okružen zncancima i čitavom svojom obitelji.

Skoro svi listovi pišu vrlo tople i liepo o pokojnom Tolstoju, žaleći u njegovoj smrti smrt najvećeg Rusa 19. stoljeća. Tolstoj je rođen dne 28. kolovoza 1828., doživio je 82 godine. God. 1851. stupio je u rusku vojsku, sudjelovao je vojnama 1843—56., zatim je istupio iz vojske i poduzeo putovanje oko svijeta. Tad se je povukao na svoje imanje Jasnjaja Poljana i posvetio se podpuno književnosti. Do godine 1906. izašlo je od njega 205 književnih djela, sva ta djela postadoše vlastništvo cileg kulturnog svijeta.

Crkveni sinod zaključio je zabraniti crkveni sprovod Tolstojev jer se pokojnik nije pomirio s crkvom.

Cieli naobraženi i književni sviet je u dubokoj žalosti radi Tolstojev smrti. Privatna kazališta su zatvorena.

Shvatilja je ova obćenita žalost za Tolstojem. S njime je prestao jedan život, koji ostavlja za sobom silne neizbrisive tragove, život genija, koji se visoko uzvinuo nad ljudstvom i orlovskim pogledom obuhvatao daleke krugove budućnosti. O njemu se pisalo, o njemu se piše, o njemu će se pisati uvijek, kao što će uvijek živjeti njegovo veliko ime u njegovim velikim djelima, u kojima i ako ima oga, što u pogledu vjerskog shvaćanja ne da se odobriti, ipak ima puno više toga što postade svojinom sveukupnog čovječanstva, svo-

jinom, koja ga oplemenjuje u nastojanju, u težnji za vlaštim usavršavanjem.

I za to Lav Tolstoj nije umro, on ostaje u ljudstvu, u duši njegovoj kao veliko svjetlo, koje u njoj rasvjetljuje mnoge mračne strane i dubine, a u historiji čovječanstva kao vanredna pojava velikog uma, kakva valjda nije još bilo.

Slava Lavu Tolstoju!

Iz hrvatskih zemalja.

Odgoda sabora. „Narodne Novine“ donajšu na uvodnom mjestu sledieće priobćenje: U sriedu dne 16. o. mj. u 2 sata primilo je Njeg. Velićanstvo preuzv. gospodina bana dra. Nikolu pl. Tomašića u posebnu previjšnju audienciju, koja je potrajala dulje od jedne ure. Ban je izvestio vladara potanko o političkom položaju u Hrvatskoj posie izbora, te je stavio kralju predlog, da se među tim savzani sabor odgodi, kako bi se dobilo vremena za sastav guvernamentalne većine. Bilo je govora i o raznim važnim pitanjima administrativne naravi. Njeg. je Velićanstvo primilo izvješčaj i predloge bana najmilostivije na znanje.

50-godišnjica „Obzora“. Ove se godine navršuje 50-godišnjica „Obzora“. Tim povodom izdati će se jubilarni broj, koji će obširati 100 araka, a u njemu će biti prikazana čitava poviest toga lista i ljudi, koji su u njemu suradjivali. Izaći će u 20.000 primjeraka sa vrlo mnogo slika.

Litka željeznica. U ugarsko-hrvatskoj delegaciji izjavio je grof Khuen-Hederoary na upit delegata Bakonjija o liekoj željeznice sledieće: Ustmeni pregovori, koje je barun Bienerth u subotu označio su već i održani, te je o dalmatinskoj željeznčkoj svezi stvorena definitivna odluka. Mioistar predsjednik izjavio se već i piuje o tom pitanju, nu još nije bilo posve jasno, doćim sada jest. Ugarska je vlada odustala od željeznice preko bosanskog zemljišta i odlučila se za Ogulin preko Like do Knina, jer se uvjerila, da će se na taj način najbolje poslužiti interesima trgovačko-gospodarstvenim onoga pućanstva. Potrebite su samo još neke promjene na gradjevnoj osnovi, pa će se sa gradnjom pruge Ogulin—Knin odpoćeti.

Magjarske julijanske škole u Hrvatskoj i Slavoniji objedolanio je svoje ovogodišnje izvješće. Druživo podržaje 33 magjarske škole koje u ovoj godini pohađajalo 4859 „magjarske“ djece, napram 4821. u prošloj godini, prema tome je višak od 38 ućenika.

Moderni ribolov u Hrvatskom Primorju, „R. N. Listu“ javljaju iz Crkvenice, da su neki tamošnji ribari naručili nekoliko motor-ćamaca iz Friedrichshafena, da promjene dojakošnji način ribarenja sa barkama.

Adam Mandrović. Neke dan je u svom krugu proslavio najiznamljeniji hrvatski glumac Adam Mandrović svoj 70-rodjendan. Za pravo ga je imao proslaviti još lanjske godine, ali je u to doba bio bolestan, pa se proslava morala odgoditi. Adam Mandrović rodio se je 5. studenoga 1839. u Novoj Gradiskini. Jubilarac je počeo svoje glumovanje g. 1860.

Iz grada i okolice.

Iz uredništva. Cijenjene naše predbrojnice najučtivije umoljavamo, da bi nam zaostalu dužnu predplatu što prvo podmirili. Ima ih i od prošlih godina, pa dalje čekati ne možemo, jer imamo i mi svojih obveza. Ne odazovu li se, bit ćemo prisiljeni list im obustaviti, i putem suda novac utjerati.

Blagdan Gospe od zdravlja obavio se je ove godine u stolnoj Bazilici neobićnim sjajem. Da bude ova svečanost što liepša na poziv preć. stolnog kaptola došao je veoma rado Presvietli Nadbiskup dr. Pulišić da odsluži pontifikalnu sv. misu. Naša bazilika od rana jutra, pa do u večer bila je neprestane puna pobožnog svijeta, a osobito preć svetaćnog pontifikala. Misu je pjevao veoma liepo troglasi zbor za prantu cieleg orkestra. Ravnao je kapelnik M. Zultani.

Ustolićenje. Na blagdan Gospe od zdravlja bio je u stolnoj bazilici u prisutstvu mnoziva vjernika svećano ustolićenje novomenovani poćastnik kanonik Don Ivan Bjažić. Presvietli nadbiskup dr. V. Pulišić htio je sam obaviti ovaj obred, da izkaže svoju osobitu naklonost svom bivšem tajniku i u istinu izglednom svećniku. I ovom prigodom ponovno izrazujemo naše najsrdaćnije čestitke dobrom don Ivi na zasluženom odlikovanju!

Izostao praznik kod realke. Mnogi nas pitaju kako je to, da na sv. Jelisavu dne 19. t. mj. nije bio praznik kod ove realke, dok su ga sve druge mjestne škole po obćaju imale. Odgovor može dati samo školska vlast.

Presvj. Nadbiskup Dr. Pulišić, koji je u nedelju popodne ovdje stigao doćekán od predstavnika obćine i civilnih vlasti, vraća se natrag u Zadar preko parobrodom „Nada“. Za svog boravka u Šibeniku posjetio je predstavnike svih vlasti u mjestu, te razne škole.

Primamo iz Ugljana:

Izjava.

Na pisaniju u Pučkoj Slobodi i bud kako svaku drugu koja se rasprostire proti našem župniku, i to sve tobož kao iz Ugljana, ili u ime župljana ugljančana radi istine i časti najodlučnije od sebe odbijamo one gadne laži i klevete kojim ga se hoće djavolskim duhom u javnosti da ocrnjuje pod imenom nas Ugljančana i s nama mrazi.

Mi izjavljujemo da naš Župnik Velečastni Otac Frano Tonković na prama nama uvijek je vršio i vrši kao pravi župnik župničke dužnosti.

Mi sa istim živemo u skladu, miru i ljubavi, jer je on svojim radom, svojom požrtvovnošću, vrijednim marnim propovjedanjem rieči božje, svojom ljubežnošću sa svakim kao majka sa rođenim djetetom upravo to zavriedio, a nikomu nije učinio ni kvara ni sramote.

Ovim izjavljujemo mu našu ljubav, čast i povjerenje, a na ustuk onizim koje žulja naša sloga sa našim župnikom.

Podpisani i podkrižani župljani Ugljana.

Filip Strukan

glavar i Obćinski prisjednik.

Jakov Slišković pok. Ivana

pristav.

Andrija Marasović pok. Marka

crkvinar.

Grgo Babić pok. Jakova
učionski predsjednik i umirov. oružnik.

Ivan Perkusić pok. Martina Arambaša.

Mate Mundić Dujmina pok. Luke
crkvinar.

Mate Gabrić pok. Jakova
crkvinar.

Jure Babić pok. Jose
bivši glavar.

Miško Pešo pok. Petra, Luha Pešo pok. Frane, Pava Pešo, pok. Frane, Iva ud. pok. Ivana Peša, Ivan Marasović pok. Marka, Jakov Peša pok. Petra, Ivan Pešo Miškov, Stipan Pešo Jakovljević, Marko Pešo pok. Frane, Mijo Marasović pok. Miška, Miško Marasović pok. Jose, Šimun Marasović Miškov, Pera ud. Nikole Marasovića, Mate Marasović pok. Jakova, Ivan Marasović pok. Šimuna, Petar Marasović pok. Stipana, Šimun Marasović pok. Miška, Duje Marasović Matin, Blaž Marasović pok. Miška, Manda žena Ivana Marasovića, Nikola Marasović pok. Jose, Petar Kovač pok. Jure, Nikola Kovač Petrov Petar Kovačević pok. Nikole, Jaka ud. pok. Stipana Brnasa, Manda žena pok. Ivana Kovačevića, Luka Kovačević Antin, Ante Kovačević pok. Jure, Stipan Kovačević Antin, Jure Barac pok. Ivana, Martin Strukan pok. Lovre, Mate Slišković Lukin, Bože Bašić Pavlov, Petar Basić pok. Bariše, Jakov Basić Petrov, Marko Vrcan pok., Jakov Prančević pok. Stipe, Petar Pazonie Prančević, Marko Ruščić Ivanov, Manda žena Bože Prančevića, Mate Ruščić pok. Marka, Toma Bradarić pok. Miška, Ivan Ruščić pok. Mate, Ante Prančević pok. Mate, Manda žena pok. Bože Žina, Petar Lejo pok. Mate, Šimun Bradarić pok. Petra, Toma Bradarić pok. Petra, Dražić Cento pok. Martina, Dražić Nikola Centov, Dražić Petar Centov, Andrijašević Luka Ivanov, Andrijašević Ivan pok. Jakova, Andrijašević Stipe pok. Miška, Mate Čurić pok. Ivana, Grgo Čurić Matin, Jela žena Ante Čurića, Ante Vukan pok. Mate, Šimun Vukan pok. Stipana, Nikola Vukan pok. Ivana, Andja žena Joše Mataša, Ivan Matić pok. Bože, Anta Matić Ivanov, Bože Matić Ivanov, Grgo Matić pok. Bože, Miško Prančević pok. Mate, Grgo Prančević Miškov, Blaž Prančević pok. Tome, Blaž Plančević Blažev, Stipan Dujmina Ivanov, Dujo Dujmina Ivanov, Ivan Dujmina pok. Dujma, Šimun Dujmina Matin, Marko Dujmina Matin, Frane Sikarica pok. Mate, Stipan Sikarica pok. Mate, Petar Sikarica pok. Marka, Ivan Sikarica p. Ilije, Josko Sikarica p. Ilije, Paško Sikarica p. Josipa, Nikola Sikarica p. Marka,

Ivan Vukadin p. Mate, Stipan Vukadin p. Jose, Frane Vukadin Stipanov, Antica ud. p. Ivana Bana, Pava Ban p. Ivana, Šimun Ban p. Stipana, Bože Ban p. Stipana, Cvita ud. p. Josipa Eana, Andrija Ban p. Mate, Mate Ban p. Nikole, Marko Ban p. Nikole, Filip Panić Jurin, Iva žena Jose Panića, Miško Ban p. Pilipa, Jure Ban p. Pilipa, Filip Ban Jurin, Šimun Panić Antin, Jakov Gojun p. Ante, Šimun Gojun Jakovljević, Filip Ruščić p. Jose, Mara ud. p. Josje Ruščića, Peta Žeko Andrijin, A eksa Ruščić umir. oružnik, Jure Tadić p. Ante, Jakov Tadić p. Ante listonoša, Mate Muknić p. Šimuna, Stipan Muknić p. Grga, Iva ud. p. Grga, Iva žena Ivana mudnić, Mate Mundić Ivanov, Šimun Bile Barišin, Jure Mudnić p. Miška, Iva Mudnić ud. p. Petra, Luka Pešo Antin, Ante p. Brne, Miško Pešo p. Mate, Ante Pešo p. Marka, Luka Pešo p. Ivana, Grgo Pešo p. Jure, Šimun Pešo p. Jure, Iva Pešo p. Šimuna, Jure Pešo Grgin, Ante Vrcan Stipanov, Stipau Vrcan p. Andrije, Ivan Vrcan p. Jakova, Miško Vrcan p. Jose, Jure Vrcan p. Jose, Mate Vrcan p. Jose, Ilija Vrcan Božin, Bože Vrcan p. Ilije, Jure Vrcan p. Ante, Nikola Babić p. Jose, Marko Babić Nikolin, Stipan Bnbic Nikolin, Nikola Babić p. Miška, Božo Babić p. Miška, Nikola Babić Jurin, etar Babić p. Ivana, Mate Strukan p. Petra, Jakov Strukan p. Petra, Marko Strukan p. etra, Stipan Strukan p. Šimuna, Josko Strukan p. Šimuna, Ivan Strukan Jakovljević, Marko Majić p. Josipa, Ivan Majić Markov, Spiro Majić Grgić, Andrija Majić p. Ivana, Frane Majić p. Jakova, Nikola Majić Franin, Ivan Majić p. Mate, Ante Majić Ivanov, Božo Majić p. Jure, Josko Majić p. Jure, Šimun Majić Božin, Toma Majić p. Mate, Mate Majić Tomin, Marko Gabrić Matin, Jure Gabrić p. Mije, Ivan Gabrić Jurin, Josko Perkušić p. Ivana, Ante Sikarica p. Ilije, Jure Perkušić p. Jakova, Josko Perkušić Jurin, Pava Perkušić p. Petra, Bože Perkušić p. Petra, Ivan Perkušić p. Ante, Luka Purkušić p. Marijan, Petar Basić p. Bariše, Jakov Basić Petrov, Frane Basić Petrov, Andrija Basić p. Martina, Pava Basić p. Martina, Josip Basić p. Martina,

Ante Basić p. Frane, Božo Basić Pavlov, Ivan Makas p. Mate, Josko Brevulj p. Ivana, Mate Brevulj p. Jure, Luka Brevulj Matin, Jure Brevulj p. Šimuna, Cvita žena Marka Brevulja, Bože Pivac p. Ante, Grgo Slišković p. Mate, Ivan Slišković p. Josipa, Nartin Slišković p. Ante, Pava Slišković p. Ivana, Frane Slišković p. Andrije, Stipan Slišković p. Martina, Ivan Slišković p. Iliju Josko Slišković Ivanov, Ivan Slišković Martinović, Nikola Slišković p. Hrge, Luka Slišković p. Grga, Mate Slišković Lukin, Nikola Babić p. Blaža, Iva žena Lovre Babića, Iva žena p. Marka Babića, Mate Babić p. Petra, Ivan Babić p. Grga, Frane Babić Šimunov, Pere Babić Josipov, Ante Brajković p. Nikole, Luca Gojun p. Jure, Šimun Gojun p. Petra, Miško Gojun p. Petra, Stipan Stipan Gojun Miškov, Stipan Gojun p. Ante, Petar Gojun Stipanov cestar, Bože Brnas p. Marka, Ivan Brnas p. Marka, Petar Brnas p. Marka, Martin Knežević Josin, Ivan Žuljević p. Marka, Ante Ruščić p. Jakova, Marko Brnas Božin, Dujam Ruščić p. Šimuna, Jure Ruščić Dujmov, Grgo Voloder p. Ivana, Šimun Voloder p. Mate, Ivan Voloder p. Stipana, Ante Voloder p. Josipa, Manda žena Ivana Volodera, Josko Lončar p. Ante, Nikola Lončar Josin, Mate Pavić p. Josipa, Dujo Ban p. Josipa iaka žena Ivana Prančevića, Andrija Žeko p. Ante glavar Strmedolac, Jakov Žeko p. Ivana, Andrija Marasović p. Ante, Ante Marasović p. Grga, Šimun Marasović Antin, Ivan Marasović p. Tome, Ante Marasović Matin, Miško Marasović p. Martina, Mate Marasović p. Nikole, Josko Marasović Matin, Nikola Žeko Jakovljević Jure Žeko p. Ivana, Nikola Žeko Andrijin, Stipe Žeko p. Miška, Mate Žeko p. Jakova, Nikola Barac p. Jose, Ivan Ivica p. Jose, Nikola Krolo p. Jakova, Ivan Krolo p. Mate, Nikola Krolo p. Mije, Šimun Krolo Josin, Jure Tokić p. Jakovu, Luka Pešo p. Petra, Ivan Pešo p. Mate, Manda Pešo žena Miškova, Marasović Petar, Ivan Vrcan p. Filipa, Grgo Vrcan p. Mate, Ilija Vrcan, p. Ivana, Iva ud. p. Marka Vrcana, Jaka ud. p. Stipana Vrcana, Filip Vrcan p. Stipana.

Svjedoci križa i podpisa jesu:

Filip Strukan
glavar.

Grgo Babić
umirovljeni oružnik.

Filip Vrcan p. Stipana

Ivan Perkušić Arambaša.

Odgovor plaćeniku i njegovim gospodarima.

Svaki put kad se po Makarskoj čitaju savstavi Miće age proti pravašima i Mati Klariću, najprvo je što pri tom Makaranin upita: a koliko će biti on za to dobio? I doisto, Miće aga nije utaman kao obćinski tajnik spletkario i doušivao proti svom načelniku, pa ne će ga ni sada mukte grđiti i ružiti. Danas on ovoga brani, a onoga grđi; a sutra će opet obratno raditi, sve kako mu bude bolje stalo. To mu nije ni prvi, a ne će mu biti ni zadnji put. Što on nije govorio, pitamo mi, pred raznim svjedocima i u više prigoda, proti Vukoviću, Antičiću, Nonkoviću, Vrankoviću i ostalim, i kakovim li pogrdama nije ih obasipao? Sad mu je nužda takova, pa eto ga gdje im opet ljubi skuta i koljena. Godine 1905 videć on da tone narodnjačka barka u Makarskoj, lukavo se približi pravašima, te zvan i nepozvan, večeri i večeri pričao o nesposobnosti Rismondove uprave, o gospodarenju Ivana Pavlovića i sličnih stvari; a sad se opet trudi da obratno svietu prikaže. Nudio se Klariću, da će on proti Antičiću pisati, ali Klarić mu je dao razumjeti, da on njegove obrane nrebuje. Sad on isti opetuje laž i izmišljotine Petra Antičića. Ne jedan put, već više puta molio je suznim očima, obećavajuć duboku i nezaboravnu harnost, bivše pravaške viećnike, naoseb bivšeg načelnika Klarića, da mu se smiluju, plaću njemu i sinu povećaju; ili koju nagradu udiele. Oni ljudi od srca, i ako su ga i prvo dobro poznavali, dobra su mu učinili; a on eto kašnje da ih svakojakim nedoljčnim izrazima počasti. Par mjeseci prvo razputa obćine priča o njegovoj simpatiji prema Klariću, a danas evo ga, gdje može i nemože Klarića da grđi i kleveče. Za sve ovo imademo svjedoke, pa nek Marinović kuša podpisom o-provdci; a naši će svjedoci da sa podpisom svaku činjenicu potvrde. Ovakovom dakle deliji slobodno je i dalje psovati i grđiti, pravaše za to neće glava zaboljeti, a Klarić će i unapried prolaziti posmjehom preko njegovog i obćine mu družine psovanja. U slast nek je Jurju Biankinu, što je stavio na razpoloženje šarenoj bandi stupce svoga glasila, proti kojoj bandi nekad je „Narodni List“ toliko grmio. I danas neki koji su veoma blizu glasila za interese utvare, uvjereni su u duši, da su sve ono što šarena banda u „Narodnom Listu“ siplje, same laži, klevete i podmićanja. Gospodin Dr. Frano Alačević akd bi hotio, mogao bi nam najbolje potvrditi ovo što rekosmo. Ovakvo se ima uzeti i dopis iz Makarske u Br. 92 glasila za interese Biankina i družine.

Kratki pregled Rismondovog načelnikovanja.

Mi se letimično dotakosmo uprave Rismondove, a Marinović na to, jer u živac pogodjen, sikće poput guje u prociepu, vičući o svietlom karakteru u dobroj (b u m) upravi Rismondovoj. Ostavimo za sada svietle karaktere, a pozabavimo se malo sa tom „dobrom“ upravom, koju je baš „Narodni List“ više puta napadao. Svakomu je u Makarskoj poznato, da je stari Rismond bio načelnik po imenu, a faktični načelnik bio je glavom obćinski tajnik Miće age. Marinović je u pravom smislu obćinom gospodar, a on je bio prvi i zadnja istanca. Naravno je, da je takova uprava za Marinovića i družinu bila dobra i korisna, pa bi željeli da se ona blažena vremena opet povrate. Jednom izazvani, hotjeli smo se potruditi kod onog koji posjeduje hrpu dokaza o „dobroj“ upravi Rismondovoj, pa evo da letimično iznesemo neke.

- a) Činovnicima nagrade, i pristojbe nezakonite.
God. 1900 članak 1273. Obć. činovnicima za izbor imenice	K 600—
God. 1901 članak 535. Obć. činovnicima za popis učanstva	1500—
God. 1901 članak 1135. Obć. činovnicima za izborne imenice	400—

God. 1902 članak 957. nagradjen Marinović	80—
God. 1903 članak 1381. nagrada obćinskim činovnicima	200—
God. 1903 članak 1482. činovnicima za izvanredne radnje	200—
God. 1904 članak 1351. nagrada pover. činovnicima	160—
God. 1905 članak 225. za uređjanje izbornih imenica	623 50

b) Objedi i hranjenja.

God. 1900 članak 1318. Plaćeno objed biranim biranima	K 76—
God. 1900 članak 1342. Plaćeno Eufemiji Ribarović za objed raznim viećnicima prigodom ustoličenja obćinskog upraviteljstva	80—
God. 1901 članak 751. Plaćeno za hranu pri izvidima grabeža u Baškoj vodi	74 40
God. 1905 članak 998. za objed izbornom povjereništvu i ostalom pripadajućem osoblju	196—

c) Pristojbe raznim odvjetnicima.

God. 1900 članak 1167. Dr. Smodlač u pravdi sa Morovićim	K 115 06
God. 1901 članak 714. Dr. Mihaljeviću u pravdi Velikogbrda Puhorić	322 32
God. 1901 članak 872. Dr. Vrankoviću za jedan utok na namjesti	30—
God. 1904 članak 1525. Dr. Smodlaku na teret Baškevode	664 83

d) Kamate bankama.

God. 1900 članak 1168. Plaćeno kamata banci u Splitu	K 194 66
God. 1901 članak 192. Plaćeno kamate banci u Splitu	196 97
God. 1901 članak 676. Plaćeno kamate banci u Splitu	183 68
God. 1901 članak 1209. Plaćeno kamate banci u Splitu	168—
God. 1902 članak 960. Plaćeno kamate banci u Splitu	135 34
God. 1903 članak 344. Plaćeno kamate banci u Splitu	172 67
God. 1903 članak 902. Plaćeno kamate banci u Splitu	166—
God. 1903 članak 1484. Plaćeno kamate banci u Splitu	560—
God. 1904 članak 1553. Plaćeno kamate banci u Splitu	240—
God. 1905 članak 1380. Plaćeno kamate banci u Splitu	240—

e) Razni suvišni troškovi.

God. 1900 članak 1062. Povjerenstvu u pravdi Akčića na teret Baškevode	K 100—
God. 1904 članak 885. Marinku Ribaroviću za konačni račun god. 1903	72—
God. 1905 članak 630. Izručeno odboru Igrana za diobu muše	120—
God. 1905 članak 1035. Marinku Ribaroviću za konačni račun god. 1904	91 40
- Kako rekosmo, ovo je kratki pregled Rismondove uprave, pa čitaoci i iz ovih nekoliko činjenica mogu si stvoriti sud o tobožnjjoj dobroj upravi. Mi ne kažemo, da je stari Rismond sebi mećao u džep, ali da se je lakoumno pod njegovom upravom raspisalo obćinskog, to je i vrbacnik i Makarskoj poznato. Iz ovih iznešenih podataka vidimo: mnogobrojne nagrade obćinskim činovnicima, plaćanja za neakove izvanredne radnje, glasovitost stavka od kruna hiljadu-petstotina za popis pučanstva, mastna plaćanja za sastavljanja izbornih imenica, objedi u stranačke svrhe, suvišne kamate i pravde i t. d. Je li obćina pod Klarićem u te suvišne i nezakonite stvari trošila? Nije. Je li ikad Klarić iz obćinske blagajnice platio odjed za svoje ustoličenje i za kakove objede izbornim povjerenicima? Nije.

Obćinski prizrezi pod Rismondom i pod Klarićem.

Protivnici su se istrčali, kad su pokušali usporedjivati obćinske prizreze pod Rismondom sa onima pod Klarićem. Vještji su u izvrćanju, ali i naši prijatelji posjeduju u tome dokaza, koje su nam na uvid postavljeni, te ćemo se i ovime pozabaviti. Istina je, da je Klarić nastupio godine 1906 predračun za Makarsku na 88% obćinskog prizreza, koji predračun sastavljen je bio pod Rismondom u godini 1905. Ali uprava Rismondova ili neznanjem, ili zlobom, uređila je predračun za godinu 1906, ne uzevši u obzir nasip nove obale, koji se je izveo pod Klarićem. Tako je Rismond mogao nćiniti obveze za obćinu Bog zna kakove, a ne predvidjeti ili nehotiće predvidjeti dotiće stavke u predračunu, pa kašnje mora da to prepuštanje sibilancira iduće godine. Nu ajdemo i dalje i vidit ćemo, da nije istina kako utvaraši i lažci zlobno hoće da prikažu i u ovome upravu Rismonda prama onoj Klarića.

Obćinski prizrezi pod Rismondom za grad Makarsku bili su sljedeći:

godine 1900	78%
„ 1901	95%
„ 1902	157%
„ 1903	138%
„ 1904	133%
„ 1905	104%

Dakle ne kako lažci kažu od 88 do 100%. Pod Klarićem bili su sljedeći obćinski prizrezi za grad Makarsku;

godine 1906	88%
„ 1907	99%
„ 1908	117%
„ 1909	145%
„ 1910	149%

Po ovome proizlazi da pod Klarićem ni su prošli nikad obćinski prizrezi za grad Makarsku 150%, kako klevetnički lažno prikazuju, dok u godini 1902 pod Rismondom dosegli su 157%. Ovo su činjenice, a ne psovke i klevete Marinovića i lieperu mu družine. Uvaži li se izvedeni nasip obćine na novoj obali pod Klarićem, to je prirast bio i više nego opravdan i temeljit. Nu kad smo na obćinske prizreze, hotjeli samo pregledati i za druge odlomke, pa smo n. pr. vidili: Podgora nastupom Klarića bila je na 278%, a u godini 1910 snižena na 124%. — Drašnice, nastupom Klarićevim 211%, a sniženo za godinu 1910 na 40%, Igrane, nastupom god. 1906 bilo je 205%, a za godinu 1910 sniženo na 150%, Brela, u godini 1906 bilo je 134%, a za godinu 1910 sniženo na 72%. Sve ovo znade i, pred sobom imade Marinović, ali ipak izvrće i laže, kako samo on znade.

Troškovi za obćinku glazbu.

I u pitanju obćinske glazbe, utvaraši lažci uglavljeni, prikazuju na svoj način. Medjuto troškovi za obćinsku glazbu u Makarskoj pod načelnikovanjem Klarića uprav su neznaatni prama onima drugih obćina u pokrajini. Evo tih troškova u glavnome:

Plaća učitelju glazbe godišnje	K. 2000.—
odbiti pristojbu rćkovinarstva i Kaptola na korist obćine	„ 600.—
	K. 1400.—
Podpora glasbarima za god. 1906, 1907, 1908, 1919 i 1910, godišnje	„ 600.—
	K. 2000.—

To je bilo od prilike glavna stalna stavka za glazbu.

Što su se, nabavili nova glazbila u iznosu od 4000 kruna, to se kod nepristranih ljudi ne može smatrati časovitim troškom, jer je to imovina obćine. Još se može naglasiti, da se je potrošilo godišnje jedna stotina kruna za

partiture i popravke glazbila. Eto to su golemi troškovi za obćinsku glazbu pod načelnikom Klarićem. Nek sad presudi pošteno obćinstvo koliko je držati do podvala naših protivnika. Opetujemo, da su troškovi glazbe pod Klarićem bili jedni od najmanjih u pokrajini. A zar nije i Rismond trošio za glazbu? Zar nije i on isti iznos plaćao učitelju glazbe, i onda kad je bilo učitelja a nije bilo glazbara?

Podpore siromašnim.

Proćitali smo „prigovore, kojim se Klariću prigovara, što je podpomagao siromašne obćinare. Ovakvi prigovori nisu na teret Klarića, jer on kao obćinski načelnik dužan je iz obćinske blagajne podupirati siromahe, po gotovo kad javna dobrotnost ne će ili ne može da im dade. *Bijaše Ribičić neprinati pristojbu kao član javne dobrotnosti, koju nezakonito bere, i taj iznos što on sebi meće u džep, činiti da dobrotnost dade siromasima. pa manje bi bilo na teret obćine. Je li Klarić dielio podpore siromašnim ili dobrostojećim? Dijelio je siromašnim? Je li podpore udielivao samo jednoj stranki ili svakomu bez obzira? Svakome koje samo potreban bio. Ovo znade svak u Makarskoj; ali po pisanju utvaraškog glasila, čiji su dopisnici svakdanje u doticaju sa sudcem contem Pavlovićem, poznatim sa svog protupravaškog agitiranja, kao da će se njegov sud drugačije raziće. Veoma simptomatićni znak, koji unapried govori. Razumijemo se.*

Naši junački Podgorani.

Klevetničnik u često se pozivlju na naše junačke rodoljubne Podgorane, nu jalov im je posao. Podgoranin bistro i pravo shvaća, pa makinacije Murinovića i družine nisu mogle ni do sada uspjati, pa ne će ni u buduće. Podgorani, kao ostali Primorci prezirou su prošli preko najnovijeg klevetničkog djela šarene družbe, pa će bezdvojbno svoje pravaško izvješenje i osvjeđenje prvom prigodom pokazati, što će najbolji odgovor biti klevetama Marikovića, Antičića i družine.

Prilog u broju 83. „Narodnog Lista.“

Šarenjaci tješe se klevetničkim pisanjem u prilogu glasila za interese. Nek se tješe, ali imala im je od toga pomoć. Evo mi smo letimično pobili nekoje njihove laži u onom prilogu iznešene, a za ostalo bit će počašćen odgovorom. Razpaćali su ih na hiljade, misleći time Bog zna što postići, a niti jedan utvaraški zastupnik da se je bar na to osvrnuo, kako su se klevetničnici nadali. I oni sami dali su im važnost koju zaslužuju. Izdali su laži i klevete pod firmom: „makarsko-primorske organizacije hrvatske stranke“; a predsjednik te organizacije gospodin Dr. Ante pl. Kačić-Peko, javno je izjavio, da on za one klevete niti znade, niti za one odgovara. Dapače je izjavio, da je on „dobro“ upoznao članove te organizacije, i da s njima ne želi više imati nikakovog posla. Aktivni pak član organizacije, Dr. Mate Juraković, koji je bez dvojbe nadahnio i pomagao sastaviti sve one laži, upitan od dr. Petra Rismonda, kako može ta hrvatska makarsko primorska organizacija onakove laži i klevete iznositi, kao što je n. pr. ona stavka koja se na njega dr. Petra Rismonda odnosi; priznao je navode i dokaze za istinitost, što ih je dr. Retar Rismond u lice njemu iznio; odnosno priznao je da je laž napisana. Evo ovakovi su oni kad ih čovjek u oči gleda, i u lice pita. Dr. Juraković je to priznao, jer je morao tako u lice čovjeku priznati; ali ipak ne će ga to smesti da i dalje nadahnjuje svoje ortake na klevete i laži.

Kolera - snišica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takova prilika pruža se svakomu, ako kupi za to patentirani

Punoparni stroj Dalmacija

koji je tako udešen, da može s njime i djevojčica od 12 do 14 godina upravljati. Prednosti kod uporabe:

Izkuhavanje, izparivanje i desinficiranje rublja obavlja se sve na jedanput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti ruja niti gnječi, niti dere, a isto tako i nepregori, i radi toga se dva do tri puta duže sačuva nego ona s rukom prano. Stroj trebrađi svoje gradije vrlo malo vode i sapuna a pod nije ni najmanje mokar. Stroj se može upotrebiti još i u druge svrhe, kao kotao za grijanje vode, kuhanje voća, grijanje glatila i kupaka itd. Godišnje pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prama svakom drugom načinu pranja. Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmesečno odplaćivanje 10% više.

Naručbe prima i obavlja:
Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija Zlica, vijluška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

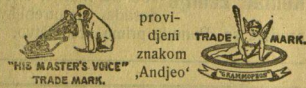
Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

Bogati ilustrovani olenik. Tvorničke stalne oleni.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128.
14.9.-910.-14.9.-911.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

providjeni znakom "HIS MASTER'S VOICE" TRADE MARK, "Andjeo" TRADE MARK.

dobivaju se u knjižari i papirnici: **Ivan Grimani** Šibenik, Glavna ulica.

Šalje na zahtjev cijenik i popis komada badava i franko.

Meda

navabiti kod

finog vrcanog od kadulje, ružmarina, bajama i višnje po K 1-60 klg., možete Mate Živković-Sinjorice pečara u Zatonu kod Šibenika.

„Hrvatskoj tiskari“ u Šibeniku potreban je **Jedan samostalan knjigoveža.** Mjesto stalno. Plaća dobra. Nastupiti može odmah.

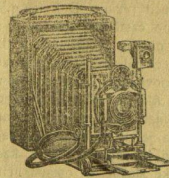
KNJIŽARA I PAPIRNICI

Glavna ulica **IVANA GRIMANI-A** Glavna ulica

ŠIBENIK

preporuča p. n. občinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, talijanskih, njemačkih i francuzkih knjiga romana, slovnica, riečnika onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d. Prima predplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalihna svakovrstnih **toplomjera, cviker-naočala** od najbolje vrsti i **leća** u svim gradacijama.

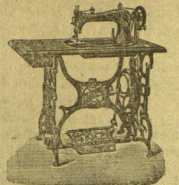
Vanjske naručbe obavija kretom pošte.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebština.

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kaučuka i kovine.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebština ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian

Tkaonica i odpravništvo Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odjela, zimske kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kanafasa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porkeeta, šifona. Cijene su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko. Tražite uzorke.

Može se dobiti 30 do 40 mt. odpadka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpadaka se ne šalju uzorci.

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora proizvajda

Svake vrsti ovog jestiva. **Od najboljeg marseljskog griza** Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

Dobrog i od najfinijega **pšeničnog brašna** dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15./VI. 10.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podpuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u podpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti. Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ ŠIBENIK.

Najbolji namještaji snage

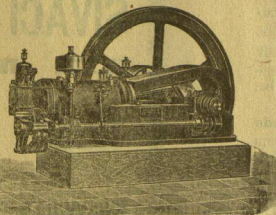
kao što: motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjelske i električne namještaje snage.

Namještaje na mršavi plin (Sanganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravititi sve upite:

Kuća Gutenbergs,

EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtjevuje cijenik bezpoštarno. Dopisivanje hrvatski.

Podružnice:

Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Telefon br. 1930.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Centrala: Via Coroneo 45.

Tekući račun sa podružnicom Ljubijanske kreditne banke.

Veliko skladište stala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljearne, drogerije, porculanso i zemljano sudje, ocaline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih tvari u ocaklini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cijenik badava.

Doplivalvanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:

Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardicella br. 671.

Telefon br. 1930.

- Velika zlatarija -

Gjuro Plančić

Starigrad

(Podružnica: Vis-Velaluka).

Prodaje svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta.

Najfinije švicarske dobnike.

Cijene umjerene bez utakmice.

Priznanice na pretek. 30.VII.

Dionička glavnica - - - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 180.000. CENTRALKA DUBROVNIK - - - - - Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeđivanje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.